

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Disp. V. De certitudine gratiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

ne, à qua tamen non dependet, sed à contraria, in alio; mollities in ira ex natura rei dependet à calore, & tamen hanc dependentiam non habet in luto. Pariter ergo, licet gratia sanctificans in pueris nullam dicat dependentiam à motibus liberi arbitrij, eam tamen ex natura rei importat in adultis peccatoribus.

Ad secundam similiter dico, Majorem non esse universaliter veram, sed aliquando falsam: calor enim qui requiritur ad introductionem formæ carbonis in lignum, non est necessarius ad talis formæ conservationem.

Agendum hic esset de dispositionibus ad gratiam actualem, & discutiendum, an homo ex viribus naturæ possit disponere ad primum auxilium gratiæ, vel saltem, an facienti quod in se est ex sola facultate naturæ, Deus non denegat gratiam, sed ipsam infallibiliter & ex certa lege impertiatur? Verum quia in Tractatu de prædeterminatione, dilucide & exacte has difficultates resolvimus, ab his in præsentia abstinemus, & ad locum illum Lectorem remittimus. Unde sit

Diff. 2.
Art. 3.

DISPUTATIO V.

De Certitudine gratiæ.

Divus Thomas artic. 5. hujus questionis 112. agit de certitudine gratiæ: unde ut ea quæ ibi docet exponamus hanc disputationem subjungimus, in qua duo tantum examina occurrunt. Primum est, an aliquis, seclusa peculiari revelatione, possit esse certus certitudine fidei, vel theologicæ, se esse in gratia, & emundatum ab omni peccato? Secundum, an saltem possit habere certitudinem moralem suæ iustitiæ, quæ omnem formidinem excludat?

ARTICULUS PRIMUS

An sine peculiari revelatione homo possit esse certus certitudine fidei, vel Theologicæ, se esse in gratiæ

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum, & duplici conclusione proposita difficultas resolvitur.

1. **S**upponimus tanquam certum & indubitatum, aliquem hominem privatum certò posse cognoscere, & credere se esse in gratia, si hoc specialiter ei revelatum fuerit, sicut fuisse revelatum Adamo in statu innocentie, & Angelis in statu viæ, tenent plures Theologi: imò S. Thomas hic art. 5. docet aliquibus Sanctis ex speciali privilegio hoc interdum revelari, ut (inquit) securitatis gaudium in hac vita in eis incipiat, & confidentius & fortius magnifica opera prosequantur, & mala præsentis vite sustineant.

2. **Q**uestio ergo procedit de via ordinaria, & citra hujusmodi privilegium; & movetur primò contra hujus temporis hæreticos, asserentes hominem in hac vita non tantum posse esse certum de sua gratia & salute, sed etiam teneri fide Catholicâ credere se esse iustificatum. Secundò

A movetur contra Catharinos, qui opusculo de certitudine gratiæ docet iustum posse discursu theologico (deducto ex una propositione de fide, & alterâ lumine naturali notâ) certò & evidenter cognoscere se esse in gratia. Pro veritate Catholicæ declaratione & defensione

Dico primò: nullus, seclusa revelatione, potest esse certus certitudine fidei se esse in gratia.

Hæc conclusio probari posset multis Scripturæ testimonijs, sed duo sufficient, quæ adducit D. Thomas hic art. 5. Primum quod habet in argum. *Sed contra*, sumitur ex cap. 9. libri Ecclesiastes: *Nescit homo utrum amore vel odio dignus sit: ubi de amore & odio Dei sermo est, & de homine iusto, ut colligitur ex verbis præcedentibus, sunt iusti &c.* Unde D. Bernardus: *Terribile est locum iste, & totius expertis quietis; totus inhorat, si quando in eum raptus sum; illam apud me replicans cum tremore sententiam: Quis scit, si est dignus amore, an odio? &c.*

Secundum quod adducit in corpore articuli, habetur 1. ad Cor. 4. ubi Apostolus ait: *Neque meipsum iudico: nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum; qui autem iudicat me, Dominus est.* Quem locum idem S. Doctor ibidem lect. 1. sic exponit: *Nihil mihi conscius sum, id est non habeo conscientiam peccati mortalis; sed non in hoc iustificatus sum, id est non sufficit ad hoc ut me iustum pronuntiem; quia possunt aliqua peccata in me latere quæ ignoro, secundum illud Psalmi 18. Delicta quis intelligit?*

Nec obstat quod idem Apostolus (teste D. Thomâ hic art. 5.) sciverit per revelationem se esse in gratia: nam vel quando prædicta verba protulit, adhuc non habuerat talem revelationem; vel si eam habuerat, ea non protulit, prout erat privata quædam persona, sed ut communem hominum personam agens; sicut cum dixit ad Rom. 7. *Lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato, quod enim operor non intelligo; aut si pro seipso ea protulit, hoc fecit attendendo ad communem modum cognoscendi propriam iustitiam, præciso privilegio specialis revelationis, quod habebat.*

Probatur secundò conclusio ex SS. Patribus, 4. in eandem veritatem passim conspirantibus: Augustinus enim super hæc verba Psalmi 50. *Incerta & occulta sapientia tua manifestasti mihi, nihil tam incertum & occultum esse ais, quam quod Deus ignoscat peccantibus.* Et lib. de perfect. iustitiæ post medium: *Quantum libet (inquit) iustitiâ sit præditus homo, vereri debet, ne aliquid in se, quod ipse non videt, culpandum inveniat.* Gregorius Magnus lib. 6. Epist. 22. respondens ad Gregoriam Augustæ cubiculariam, quæ de remissione suorum peccatorum certior fieri vehementer exoptans, ad eum scripserat, hæc habet: *Rem mihi difficilem, & tibi inutilem postulasti; difficilem, quia indignus sum cui revelatio immittatur à Deo; tibi inutilem, quia securitas negligentiam parit.* Idem Bernardus serm. 3. de adventu, de sua & proximi conscientia loquens, *Neutra (inquit) satis mihi nota, utraque abyssus inscrutabilis, veraque mihi nox est.* Quibus testimonijs aperte liquet, SS. Patres multum ab hac certitudine, quam jactant hæretici abfuisse.

Notant etiam SS. Patres, & Scripturæ Interpretes, quod Scriptura agens de remissione peccatorum, respectu personarum particularium, semper adhibet particulam istam, *forte ut à nobis perniciosam hanc iustitiæ propriæ confiden-*

deniam amoveat: Daniel. 4. Peccata tua ele-
miseris radime, forsitan ignoscat Deus delictis tuis.
Añum 8. Age penitentiam, & roga Deum, si for-
titeremur iniquitas tibi. Jonæ. 3. Quis scit si con-
vertatur Deus, & ignoscat?

Hanc Scripturæ & SS. Patrum doctrinam con-
firmat definitio Tridentini sess. 6. cap. 9. dicen-
tis: Sicut nemo prius de Dei misericordia, de Christi
merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia du-
bitare debet: sic quilibet, dum seipsum, suamque pro-
prium infirmitatem & indispositionem respicit, de sua
gratia formidare & timere potest, cum nullus scire
valeat, certitudine fidei, cui non potest subesse fal-
sum, se gratiam Dei esse consecutum. Ubi Conci-
lium non solum reprehendit & damnat dicen-
tes hanc fidem necessariam esse ad iustificati-
onem, sed etiam asserentes eam esse possibili-
lem, ut patet ex illis verbis: Cum nullus scire va-
leat, &c.

Potest etiam suaderi conclusio ratione: Per
fidem divinam ea solum cognoscimus, quæ vel
in Sacra Scriptura, vel in traditionibus sunt re-
velata, & propolita ab Ecclesia, per Concilia,
vel Summos Pontifices: Sed non est revelatum,
nec ab Ecclesia proponitur ut revelatum, quod
aliquis sit in gratia: Ergo id non potest cognosci
fide divinâ. Major patet: Minor probatur.
Quamvis enim revelatum sit Deum parcere ve-
re penitentibus, nullibi tamen est revelatum,
quod ille aut iste in particulari verè & sincerè
penituerit, & quod minister sacramenti peni-
tentis habuerit intentionem ipsum absolvendi
a peccatis: Ergo &c.

Dico secundo: Non potest homo certò judica-
re se esse iustum, etiam certitudine theologicâ.

Probat brevis: Id dicitur certum certitu-
dine theologicâ, quod virtualiter continetur in
aliqua propositione universali à Deo revelata,
& nobis per Ecclesiam propolita: Sed hæc parti-
cularis propositio, Ego sum in gratia, vel, Mihi
sunt remissa peccata, non continetur virtualiter
sub aliqua universali à Deo revelata, & nobis
per Ecclesiam propolita: Ergo non potest esse
certa certitudine theologicâ. Major est certa:
Minor probatur. Absoluta propositio particula-
ris non continetur sub universali conditionata,
quandiu non est certum conditionem esse com-
pletam in hoc individuo: Sed omnes propositiones
generales de iustificatione hominis, à Deo
revelata, & nobis per Ecclesiam propolita, sunt
conditionales (Deus enim non promittit gratiam
& veniam peccatoribus, nisi sub conditio-
ne quod verè & sincerè peniteant) & nulli cer-
tò constare potest talem conditionem esse im-
pletam; quandoquidem illa posita est in actibus
internis conscientie hominis, qui nec in se vi-
dentur, nec per experientiam sufficienter ipsi-
met homini innotescunt: Ergo propositio ista,
ego sum iustificatus, non continetur virtualiter sub
aliqua universali à Deo revelata.

Confirmatur: Certitudo theologica vel potest
esse quasi à priori, ex causis nostræ iustificationis,
vel quasi à posteriori, ex effectibus ejus: Sed neu-
tro modo haberi potest: Ergo simpliciter est im-
possibilis, absque speciali revelatione. Major
patet: Minor quoad primam partem probatur.
Causa gratiæ in anima est triplex, scilicet Deus,
minister sacramentorum, & actus proprii peni-
tentis, qui sunt dispositiones ad illam: Sed nul-
lus potest esse certus de præsentia Dei causantis
gratiam in anima, secundum illud Job. 9. Si reno-

rit ad me, non videbo eum; si autem abierit, non in-
telligam: neque de efficacia sacramentorum, ut
potest quæ dependet ab intentione ministri, quæ
nobis occulta est, & ab ordinatione & intentione
Episcopi ordinantis, & conferentis illi pote-
statem, de qua etiam non possumus habere cer-
tam notitiam: nemo etiam potest esse certus de
propria dispositione, cum non possit certò co-
gnoscere, an habeat verum dolorem de peccatis,
ex motivo supernaturali, qui sit contritio, vel
saltem æritio: Ergo nemo potest habere certam
cognitionem causarum gratiæ.

Quod verò eam à posteriori, & per effectus
certò cognoscere nequeat, manifestum est: quia
nullus est effectus habens cum gratia necessa-
riam connexionem, certò & infallibiliter co-
gnoscibilis, propter maximam conformitatem
quam habent opera naturæ cum operibus gra-
tiæ: mens enim humana (inquit Gregorius) sæ-
pè sibi mentitur, & fingit se bonum amare quod
non amat, ut experientia compertum est.

Confirmatur: Inter omnia gratiæ indicia, hæc
duo sunt potissima, scilicet velle exponere vi-
tam, seu subire martyrium, & nullius peccati
mortalis habere conscientiam: Sed ex nullo isto-
rum potest aliquis certò cognoscere se esse in
gratia: Ergo id non potest certò scire à posteriori,
seu ex lignis aut effectibus. Minor probatur
quoad primum, quia reperiuntur falsi martyres,
qui cum putent se ex vero & laudabili motivo
subire martyrium, ex aliquo tamen vicioso, sed
occulto, aguntur in mortem, dumque existi-
mant se perfecte relinquere seipsos, id quod ha-
bent pretiosissimum, scilicet vitam, profunden-
do, modo subtiliori seipsos quærun. Suadet
etiam quoad secundum: Nam David & Saulus
erant sine conscientia peccati mortalis, & tamen
primus dicebat: Ab occultis meis munda me Domine:
secundus verò exclamabat: Nihil mihi conscius
sum, sed non in hoc iustificatus sum. Quæ verba ex-
pendens Hieronymus lib. 2. adversus Pelagianos,
ait: Qui hoc dicebat, nullus utique peccati sibi
consciens erat: sed quia legerat, Delicta quis intelligit
& sunt via, quæ videntur viro iuste, novissima autem
earum respiciunt in profundum inferni: deinde tempe-
rabat sententiam, ne forte per ignorantiam deliquisset;
maximè cum Scriptura testetur: Est iustus qui perit in
iustitia sua.

S. I.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusio-
nem: Apostolus ad Roman. 8. ait: Ipse spi-
ritus testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus
filij Dei: At testimonium Spiritus Sancti est infal-
libile, eique fide Catholica tenemur assentiri:
Ergo fide Catholica possumus ac tenemur cre-
dere, nos esse filios Dei, & per consequens ius-
tificatos, & in statu gratiæ. Unde Augustinus
lib. de vera penit. cap. 2. Non dicimus (inquit)
dimitte nobis debita nostra, propter peccata, quæ remissa
credimus in baptismo, nisi de fide dubitemus.

Respondeo verba Apostoli intelligenda esse de
tota Ecclesia, cui Spiritus Sanctus testatur quod
habeat spiritum adoptionis; nò autem de lingulis
Christianis in particulari: confert enim Apo-
stolus totâ Epistolâ ad Romanos Ecclesiam cum
Synagoga, contendens Ecclesiam habere spiritum
adoptionis; Synagogam verò habuisse spiritum
timoris. Si tamen velimus illud de fidelibus in
particu-

particulari intelligere, dici poterit, Apostolum illis verbis nos movere & excitare ad Deum ut patrem invocandum, ait enim: *Quicumque spiritu Dei aguntur, filij Dei sunt*: hac autem invocatio non procedit ex certa fide, quam unusquisque fidelis habeat de sua justitia, sed vel ex certa fide, quâ credimus Deum esse patrem, qui nos vult in filios adoptare, si per nos non steterit; vel ad summum ex certitudine spei, quâ confidimus Deum jam nobis remisisse peccata, & in filios adoptasse.

Ad testimonium Augustini dicendum est, quod ille per particulam (*credimus*) intelligit, confidimus & existimamus: sæpe enim verbum illud *credere*, usurpatur pro arbitrari, atque confidere. Unde idem S. Doctor lib. 2. contra Cresconium cap. 26. eandem sententiam expressit, & loco *credimus*, posuit *confidimus*: confidentia autem multum a certitudine fidei distat, cum testimonium probabile ad eam sufficiat.

14. Objicies secundo: Ecclesia sancta non est magis certa de martyrio huius hominis, quam ipse qui illud subit, & mortem pro Christo suffert: Sed Ecclesia indubitatâ fide ascribit illum catalogo Sanctorum: Ergo & ipse Martyr fide catholicâ cognoscit, & credit se habere gratiam & sanctitatem.

15. Respondet Medina negando Majorem: quia (inquit) in canonizatione Sanctorum Ecclesia habet specialem assistentiam Spiritus Sancti, ut nunquam decipiatur. Sed argumentum non cogit ut ad hoc recurramus: nam, vel loquitur de Martyre, dum actualiter suffert passionem, & nondum mortuus est, & sic non canonizatur ab Ecclesia; vel sit fermo de Martyre jam mortuo, & tunc certò scit se habere gratiam, quia experitur fructum martyrii, tuncque solum canonizatur ab Ecclesia.

16. Objicies tertio: In Symbolo Apostolorum nobis proponitur credendus ille articulus, *remissionem peccatorum*: Ergo unusquisque credere debet suorum peccatorum remissionem, ac proinde se esse in gratia, cum peccatorum remissio non nisi per gratiam fiat.

17. Respondetur quod articulus remissionis peccatorum, qui nobis in Apostolorum Symbolo credendus proponitur, non est quod unusquisque credat peccata sibi esse remissa, ut volunt hæretici, sed quod sibi remittentur, si verè de illis poeniteat, & ad iustitiam se disponat.

18. Objicies quarto contra secundam conclusionem: quoties aliqua propositio particularis evidenter proponitur vel deducitur ut contenta sub aliqua universali de fide, veritas illius creditur certò, certitudine saltem Theologicâ: At hæc propositio, *Ego sum in gratia*, in universali est revelata in multis principiis, ex quibus evidenter deducitur: Ergo potest esse mihi certa, certitudine saltem theologicâ. Major patet: Minor probatur. Hoc est unum principium revelatū, quod scilicet qui Sacramentum Baptismi vel Poenitentiae recipit cum sufficienti dolore, consequitur peccatorum remissionem: At in particulari quis evidenter experimento potest cognoscere, se esse unum ex illis, qui cum sufficienti dolore baptizatus & absolutus est, nam de veritate Sacramenti constat; de propria etiam dispositione potest esse certus, tum quia nemo est tam stupidus, qui si attendat non possit evidenter cognoscere, quâ fide, intentione, & affectu ad Sacramentum accedat; tum etiam, quia nun-

quam posset homo securus accedere ad Sacramentum, si tam occulta esset congrua dispositio ad illud, ut eam nunquam certò cognoscere posset. Ergo &c.

Respondet concessa Majori, negando Minorem: licet enim propositiones illæ universales sint de fide, quia tamen includunt conditionem, ex vi cuius solum creditur propositio particularis contineri sub illa, idèò absolutâ fide credi non potest propositio particularis, donec certissimum & indubitabile sit, conditionem esse impletam in tali particulari; quod nunquam contra revelationem contingere potest. Nec ad hoc sufficit ingenij perspicacitas, cum mens humana sæpe fallatur, præsertim quantum ad actus interius conscientiae, ut ex D. Gregorio supra annotavimus: licet possit sufficere ad hoc quod tunc conscientia accipiat sacramenta, quia satis est in huiusmodi habere certitudinem practicam, ut infra dicemus.

ARTICULUS. II.

An homo possit habere certitudinem saltem moralem suæ gratiæ & justificationis omnino infallibilem, seu quæ omnem formidinem & dubietatem excludat.

Andreas Vega lib. 9. in Tridentinum cap. 46. docet aliquos ad certitudinem moralem suæ justitiæ, secundum viam ordinariam, ita pervenire posse, ut absque ulla formidine & temeritate, non minùs possint esse certi de sua gratia, quam certum est dari in rerum natura Romam, vel Constantinopolim. Alij verò Theologi existimant solum posse haberi ab homine iusto probabilem & conjecturalem de sua sanctitate & justitia cognitionem, quæ omnem quidem anxietatem, non tamen omnem formidinem possit excludere. Ita D. Thomas hic art. 5. & alij Theologi communiter.

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

Dico primò: secluso privilegio, & speciali Dei favore, non est possibilis propriæ justitiæ certitudo moralis, omnem formidinem excludens, & similis ei quâ assentimur huic propositioni, *Roma est*.

Probatur primò conclusio ex Tridentino. loco supra citato, ubi ait: *Quemlibet iustum debere formidare de sua justitia, dum seipsum, suamque infirmitatem considerat*: Sed moralis certitudo, quâ credimus Romam esse, omnem excludit formidinem: Ergo ex Tridentino nullus iustus, secluso privilegio, potest habere certitudinem moralem de sua justitia, omnino infallibilem, ac similem ei quâ credimus Romam esse.

Probatur secundò: Si quis talem haberet certitudinem, posset jurare sine temeritate se esse in gratia; sicut ego jurare possem esse Romam, quia est ita certum moraliter, ut non possit rationabiliter esse formido de opposito: Sed nullus potest sine temeritate jurare se esse in gratia, seu remissa sibi esse peccata: Ergo &c. Major patet: Minor probatur, ex facto Innocentij III. qui in cap.

Accepi-

accipimus de purgatione Canonica, reprobavit tanquam temerarium, iuramentum cuiusdam Archiepiscopi Bizuntini, qui juraverat se esse inimicum a quibusdam criminibus, de quibus infamabatur, qui praesumebat uti æquivocatione, & intelligere talia crimina esse per penitentiam expiata, & sibi à Deo remissa.

Probatur tertio: Constat viros sanctissimos de sua salute multum formidasse, cum tamen propter præclara charitatis opera, quæ toto vitæ suæ tempore exercuerant, multum de Dei gratia debuissent confidere; præsertim si istud, ut contendit Vega, secundum legem ordinariam in quibusdam contingeret: Ergo non datur, etiam in viris sanctis, talem de lege ordinariam, certitudo moralis de sua iustitia, omnem excludens formidinem. Consequentia pater. Antecedens probatur. Hilarion enim, ex Hieronymo in ejus vita; Agatho, & Stephanus, ex Climaco in scala paradisi, licet plurima in vita miracula edidissent, tamen in instanti mortis de statu animæ suæ valde dubitarunt. Unde ipse Hilarion vehementi timore tunc percussus, coactus fuit animæ suæ dicere: *Septuaginta annis servasti Domino, & mortem times? Quæ verba manifeste indicant tunc in eo intercessisse luctamentum timoris, ob rigorem iudiciorum divinorum, & spei, propter obsequium septuaginta annorum, Deo præstitum: Quare verè dixit Augustinus apud Possidium in ejus vita, Neminem, nisi nullius sceleris sibi conscius sit, permittere debere, ut ex hac vita sine penitentia sacramento discedat.*

Denique suadetur conclusio: Licet homo possit habere aliqua signa seu indicia de sua iustitia & sanctitate, ut dicemus conclusione sequente, tamen non sunt ita certa, ut omnem formidinem possint excludere; quia interdum his similia possunt oriri ex puris naturalibus. At certitudo moralis quæ credimus Romanam esse, omnem excludit dubitationem & formidinem; quia innitur testimonio infinitæ fere multitudinis hominum, diversorum locorum, temporum, ac ætatum, qui de re visâ testificantur, & qui propter diversitatem attestantium non potuerunt convenire ad confingendum mendacium: Ergo non est possibilis, secluso privilegio, certitudo moralis propriæ iustitiæ, similis ei quæ assentimur huic propositioni, *Roma est. Dixi, secluso privilegio, nam quemadmodum privilegio potuit alicui concedi certitudo fidei de sua iustitia, sic etiam puto signis & effectibus specialibus gratiæ, atque extraordinariis Dei beneficiis, concessam fuisse certitudinem de illa, ab omni dubio alienam multis ex illustribus Sanctis, ut Martino, Benedicto, Bernardo, & alijs.*

Dico secundo: Homo iustus potest habere probabilem & conjecturalem de sua gratia & iustitia cognitionem, seu certitudinem. Ita D. Thomas hic ait: ubi postquam probavit quod gratia cognosci possit per revelationem, non per demonstrationem, quia ejus principium per quod demonstrari potest, est Deus, qui in hac vita est nobis ignotus prout scilicet est gratiæ author, subdit: Tertio modo cognoscitur aliquid conjecturaliter per signa; & hoc modo aliquis cognoscere potest se habere gratiam, in quantum scilicet percipit se delectari in Deo, & contemnere res mundanas; & in quantum homo non est conscius sibi alicujus peccati mortalis: secundum quem modum potest intelligi quod habetur Apocal. 2. Vincenti dabo manna absconditum, quod nemo novit nisi qui accipit, qui scilicet ille qui

Tem. 17.

accipit gratiam, per quandam experientiam dulcedinis novit, quam non experitur ille, qui non accipit. Ubi S. Doctor allentit ad expositionem D. Bernardi in libro de Conversat. Clericorum, dicentis manna illud esse sapientiam & suavitatem Domini, quæ non eruditio, sed unctio docet: nec scientia, sed conscientia comprehendit. Ubi etiam cap. 6. assignat tria signa seu indicia; ex quibus sumitur urgentissima conjectura præsentis gratiæ in anima, nimirum devotionis affectum erga Deum, contemptum rerum temporalium, animum nihil præter Deum, aut nihil propter Deum amantem. Et scilicet 1. & 2. in festo Pasche alia tria recenset: nam ibi expendens verba illa 1. Joan. 5. Tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua, & sanguis, subdit: Testimonia verò gratiæ sunt hæc tria, in operibus spiritualibus exerceri (operationes enim vitales spirituales sunt signa vitæ spiritualis, sicut corporales corporalis). Lachrymarum fonte fordes peccatorum abluisse, & sanguinolento penitentia martyrio prævari affectiones perimere. His addit S. Thomas aviditatem audiendi verbum Dei: qui enim ex Deo est, verba Dei audit, ut dicitur Joan. 8. De quo plura diximus in Tractatu de prædest. disp. 4. digressione 1. quæ est de signis redestinationis.

Potest etiam suaderi conclusio hac probabiliter ratione. Suavi divina providentiæ dispositioni congruit, ut quemadmodum non oportuit quod homo perfectam haberet suæ iustitiæ securitatem, quæ omnem halitationem amoveret, ut cum timore ac tremore nostram operaremur salutem, & semper humiles & subiecti essemus; ita conveniens fuit, ut iusti haberent quandam probabilem & conjecturalem cognitionem, seu certitudinem de sua gratia & iustitia, ne perpetuâ anxietate cruciarentur, sed inter metum & spem suæ salutis, veluti inter duos clerôs, seu terminos, extra quos in hac vita egredi non licet, ambulant.

S. II.

Salvuntur objectiones.

Obijcies primò cum Vega: Si fideles non haberent certitudinem moralem omnino infallibilem, se esse in gratia, non possent Sacerdotes sine temeritate sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta vivorum eis ministrare; nec ipsi fideles ea recipere; quia possent dubitare, an essent in statu gratiæ, & per consequens an essent sufficienter dispositi ad ea recipienda. Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dico duplex à Theologis distinguendum, unum speculativum, quando de re aliqua in se dubitamus; alterum verò practicum, quando dubitamus de ejus præxi seu exercitio, an scilicet eam exercere debeamus: inter quæ dubia illud est discriminandum, quod dubium speculativum non impedit quominus tunc possimus operari; practicum verò illud impedit, cum per illud de opere exercendo dubitemus. Hinc fit ut licet sacerdos speculative dubitet, an aliquis sit in statu gratiæ, si tamen probabilem de hoc habeat conjecturam, potest ipsi licite ministrare Eucharistiæ, & alia sacramenta vivorum, quæ gratiam in suscipiente requirunt; quia per talem probabilem conjecturam fit practice certus de bonitate talis operis. Idemque dicendum est de

R

fide.

fideliis laicis, qui licet speculative de sua iustitia dubitent, non tamen dubitant practice, unde ad Eucharistiam, propter hanc conjecturalem certitudinem, possint accedere. Sicut etiam licet speculative dubitare possimus, an aliqua hostia sit consecrata, quia possumus revocare in dubium, an consecrans sit sacerdos, an debitam habeat intentionem, an panis sit triticeus &c. nihilominus quia probabiles de opposito habemus conjecturas, quando illa à sacerdote adoranda proponitur, eam possumus ac tenemur adorare, quia per tales conjecturas sumus practice certi hoc esse licitum & sanctum.

Obiicies secundo: Potest quis esse certus certitudine infallibili de sua fide & spe: Ergo & de sua gratia & charitate. Consequentia videtur legitima: idcirco enim non posset quis esse certus de sua gratia & charitate, quia gratia & charitas, & actus ipsarum, sunt quid supernaturale: Sed non minus est supernaturalis fides aut spes: Ergo si hoc non obstante possit homo de illis habere certitudinem infallibilem, poterit etiam esse certus certitudine infallibili de sua gratia & charitate.

Respondet Suarez lib. 9. de gratia cap. 12. num. 12. negando Antecedens: existimat enim non maiorem dari certitudinem in homine de sua fide, quam de gratia. Sed D. Thomas hic art. 5. ad 2. docet oppositum, ait enim: *De ratione scientia est quod homo certitudinem habeat de his quorum habet scientiam, & similiter de ratione fidei est quod homo sit certus de his quorum habet fidem: & hoc ideo quia certitudo pertinet ad perfectionem intellectus, in quo predicta dona existunt, & ideo quicunque habet scientiam & fidem, certus est se habere, quo vero loquatur de certitudine infallibili, patet, quia verbis illis concedit certitudinem respectu fidei, quam de gratia respectu gratiae: Atqui de gratia non negavit certitudinem conjecturalem, sed tantum infallibilem, ut constat*

A ex verbis supra relatis: Ergo istam concedit respectu fidei.

Melius ergo responderetur, concesso Antecedente, negando consequentiam, & pariter: duplex enim reperitur ratio discriminis. Prima est, quia fides est habitus certus, existens in intellectu, qui est potentia quae perfecte reflectitur supra seipsam: omnis autem forma informans aliquod subiectum, tribuit ipsi suum effectum formalem; unde fides informans intellectum, primo tribuit ipsi certitudinem infallibilem de suo objecto; secundario vero, & per reflexionem, tribuit etiam certitudinem infallibilem de seipsa. Hoc autem non potest competere voluntati respectu charitatis: tum quia voluntas non est cognoscitiva: tum etiam quia charitas non habet pro objecto formali certitudinem, sicut fides. Et quamvis spes sit in voluntate, nihilominus potest homo esse certus de sua spe, propter infallibilem connexionem spei cum fide: nam spes nunquam separatur à fide, nisi in eo qui in actum desperationis prorumpit; potest autem homo esse certus, se nunquam in talem actum prorupisse, & sic cum sit certus se habere fidem, arguitur etiam certus esse potest se habere spem.

C Secunda ratio disparitatis est, quia fides habet certam & infallibilem regulam extrinsecam, quam certo & infallibiliter possumus & debemus cognoscere, scilicet propositionem Ecclesiae: quamvis enim ratio formalis fidei, sive motivum assentiendi per fidem, sit sola revelatio divina, quae supernaturalis est; nihilominus quoad nos, motivum, sive potius applicatio, est ipsa autoritas Ecclesiae, proponentis nobis aliquid tanquam certo revelatum; & ideo cum sumus certi per fidem, Ecclesiam in qua modò sumus, esse veram & legitimam, sumus etiam certi, nos assentientes his quae proponit ut revelata à Deo, habere fidem de illis.

